

BÜLTEN 3 - TEMMUZ 2011

Pegaso projesinin üçüncü bültenine hoşgeldiniz. Pegaso, Akdeniz ve Karadeniz’le ilgili 25 kurum tarafından ortaklaşa yürütülen, gerekli araçların belirlenmesi ve Akdeniz için Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi (BKAY) Protokolü’nün kurallarının uygulanabilmesi için kapasite geliştirmeyi hedefleyen ve benzer bir protokolün Karadeniz’de uygulanabilirliğini araştıran bir projedir. BKAY Protokolü, kıyıdaş ülkelerin ekosistem yaklaşımını temel alarak bütünleşik kıyı bölgeleri yönetimi için bir çerçeve oluşturan yeni bir anlayıştır.

Pegaso Projesi, Avrupa Birliği’nin FP7 programı (ENV.2009.2.2.1.4) tarafından desteklenmektedir ve Şubat 2010’da başlamıştır. Projenin özü, bilim ve karar verme süreci arasında veri ve bilgi paylaşımı sağlayarak köprü görevini yerine getirecek bir BKAY Yönetim Platformunun geliştirilmesi, yenilikçi araçların üretilip ülkelerde, alan çalışmalarında ve tüm havzada test edilmesidir. Böylece Pegaso, iki bölgesel denizin kıyı alanlarını ve denizlerini etkileyen öncelikli sorunlar ve kurumsal bakış açılarıyla ilgili ortak bir anlayış geliştirecektir.

Bültende, son-kullanıcılar komitesinin çalışmaları ve görüşleriyle birlikte bazı ortakların son aylarda (Ocak – Temmuz 2011 arası) gerçekleştirdikleri çeşitli etkinlikler de sunulmaktadır.

Projeye ilgili daha fazla bilgiyi <http://www.pegasoproject.eu> adresinde bulabilirsiniz.

Pegaso Haberleri

Pegaso 2. Genel Toplantısı, Romanya

Pegaso 2. Genel Toplantısı 4-8 Haziran tarihlerinde, Tulcea, Romanya’daki Tuna Nehri Deltası Ulusal Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü’nde gerçekleştirildi. Bu etkinliğe ortak kuruluşlardan 65’den fazla uzman katıldı. Pegaso Projesi’nin, paydaşların gereksinimlerine yanıt verdiği için emin olunabilmesi için toplantıya son-kullanıcılar komitesi üyeleri de katıldı.

Toplantı ortaklara ve misafir katılımcılara, projenin iş paketlerindeki gelişmelerle ilgili bilgi vermenin yanı sıra, Akdeniz ve Karadeniz’de yapılacak bölgesel değerlendirme için kavramsal ve işlevsel temeller (yönetim, kesişen sektörler, çevrenin durumu, farklı paydaşların çıkarlarının dengelenmesi) açısından rehberlik etti. Ayrıca, BKAY Ortak Yönetim Platformu’nun (Pegaso ortaklığı, Bilimsel Danışma Gurubu, Son Kullanıcılar Komitesi ve örnek çalışma alanları) farklı bileşenlerinin bilim adamları ve

son kullanıcı toplulukları arasında nasıl köprü kurabileceğinin ve Akdeniz BKAY Protokolü’nün uygulanmasına destek olabileceğinin denenmesi ve benzer bir sürecin Karadeniz için de desteklenmesinin gözden geçirilmesi için bir fırsat sağladı.

AVA (Alansal Veri Altyapısı) ve jeonod oluşturulması yapım aşamasındadır ve bu konuda önümüzdeki aylarda gözle görülür gelişmeler beklenmektedir. Ek olarak CASES (Collaborative Application Sites- Birlikte Uygulama Alanları-Örnek Çalışma Alanları), BKAY araçları (göstergeler, LEAC, katılımcı yöntemler, senaryolar, sosyoekonomik değerlendirmeler) ve her alanın eğitim gereksinimleri doğrultusunda bir uygulama planı geliştirecektir.

Toplantı BKAY ilkeleri ve ekosistem yaklaşımıyla ilgili görüş üretmeye de ciddi bir zaman ayırmıştır. Bu tartışma önümüzdeki aylarda da devam edecektir. Ayrıca, toplantıda Pegaso iç ve dış iletişim planı da

gözden geçirildi ve kabul edildi. Bu iletişim planı hem ortaklar arasında iletişimi güçlendirecek hem de projenin sonuçlarının paydaşlar ve halk tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Son iki günde bazı BKAY araçlarının anlaşılması, kullanımı ve uygulanmasıyla ilgili gurup çalışmaları yapıldı. İlk olarak kara için geliştirilmiş araçların deniz ortamına uygulanabilirliği, kapasite geliştirme gereksinimi ve bunun için önerilen çerçeve gibi konularda ilginç tartışmalar gerçekleştirildi.

Son olarak katılımcılar Tuna Nehri Biyosfer Rezervi boyunca gemi yolculuğu yapma fırsatı buldu. Bu yolculuk hem kavramsal düşünceleri uygulamaya geçirmek için strateji ve mekanizmaları tartışma, hem de Tuna Nehri'nin manzarasıyla zengin vahşi doğasının tadını çıkarma olanağı sundu.

Son-Kullanıcılar Komitesi - Pegaso Bölgesel Değerlendirmesi'nde dikkate alınması gereken öncelikli konular, acil tehlikeler ve ana sürücüler ne olmalıdır?

Akdeniz ve Karadeniz kıyı bölgelerinde yapılacak bölgesel değerlendirmenin öncelikli konuları ve ana sürücülerini tanımlamak için Son Kullanıcılar Komitesiyle bir dizi danışma toplantıları yapıldı. Bu tartışmaların sonuçları hem denizler ve yerel CASE alanları için özgün olan kıyı yönetimindeki önemli doğal ve sosyoekonomik sürücülerin hem de yatırımla kaynak bulmadaki öncelikli gereksinimlerin altını çizdi.

Son Kullanıcılar Komitesi var olan sorunları çözümlenebilmek için aşağıdaki girişimleri önerdi:

- Çevrenin ekonomik bağlamda düşünülmesi ve özellikle karar vericilere uyarlanmış ekonomik değerlendirme araçlarının geliştirilmesi;
- Değişik ölçeklerde geçmiş, güncel ve gelecek akımların dikkate alınması (Akdeniz ve Karadeniz havzaları, bölgeler arası, ulusal ve yerel seviyelerde);
- Bilgi toplama, erken uyarı sistemleri, kirlilik kontrolü, kapasite geliştirme, karar vericilerle etkin iletişim yöntemleri ve oybirliğiyle karar alımını kolaylaştıracak katılımcı yöntemler için kapsamlı ve sistematik denetime yönelik araçlar ve yaklaşımların sağlanması;
- Avrupa yönergelerine uyum sağlamak ve yönetim politikalarını doğrulamak için yöntemler geliştirilmesi;
- Ekosistem tabanlı yönetim kuruluşu ve etkin alan planlaması kullanımının desteklenmesi.

Ek olarak Son Kullanıcılar Komitesi aşağıdaki gereksinimlerin değişik düzeylerde altını çizmektedir:

- *"Hem Akdeniz hem Karadeniz ülkelerinde su kalitesi ve karasal atıklar, aşırı avcılık ve balık stoklarının yönetimi, çarpık şehirleşme gibi bir çok sorun yerel veya kısa süreli olmadığı gibi bir çok farklı bileşeni kapsayan yaklaşımlar gerektirmektedir. Tüm bu sorunlar yerel ölçekleri ve ülke sınırlarını aşan sonuçlar doğurabilir. BKAY yöntemleri ve projeleri, genelde bir çok sorun ve tehdidin ortaya çıktığı ve yoğunlaştığı kıyıların karasal kesimlerine fazla odaklanmaktadır. Ancak deniz alanları ve kaynaklarına olan gereksinim zirvededir. Deniz Koruma Alanları, deniz taşımacılığı, balıkçılık, enerji gibi sektörler arası ve sınır ötesi deniz sorunlarına daha çok ilgi gösterilmelidir."* (Bay Christophe Le Visage, Fransa).

- Cezayir Çevre Bakanlığı'ndan Bayan Samira Nateche şu konuların altını çizmektedir: *“Akdeniz kıyı alanlarındaki acil tehditler; kıyı erozyonu, ekolojik açıdan önemli doğal alanların, sulak alanlar, kumullar ve diğer hassas deniz bölgeleri (tehlikedeki türlerin yaşam alanları, Posidonia yatakları, vb.) gibi özel çevrelerin korunması ve iklim değişikliğidir. Kıyı alanlarımızın hassasiyeti her geçen gün artmaktadır ve koruma şarttır”*
- Fas'tan Bay Bouchta El Moumni'ye göre, *“Akdeniz kıyı alanlarında su sıkıntısı, deniz kirliliği, kıyısız kentleşme, turizmin etkileri, doğal kaynakların aşırı sömürülmesi (balık, toprak), iklim değişikliğinin kıyı dengelerine etkileri ve istilacı türlerin yayılımı gibi tehditlerin acilen ele alınması gerekmektedir”*
- Tunus Ulusal Turizm Bürosu'ndan Bayan Aroussia Khamassi'ye göre, *“turizm sektörüyle ilgili olan, ve kıyıların bozulması ve kaybı, rekreasyonel sularının kirlenmesi, yosunların ve deniz analarının çoğalması ve yükselen deniz seviyesinin etkileri gibi birbiri ile çakışan konular yüzünden gittikçe kötüleşmekte olan önemli tehditlere odaklanma şarttır.”*
- Sardunya, İtalya'daki Kıyı Koruma Kurumu'ndan Bay Alessio Satta belirtmektedir ki *“oldukça yerel düzeyde, deniz seviyesinin yükselmesinin, kıyı erozyonunun ve denetimsiz turizm gelişiminin etkileri hala önemli sorunlardır. Hem turizm binalarının “yorum unsuru” (kıyı aksamalarıyla ilgili yeni yasal çerçeve zayıf kalmıştır) hem de denizcilik ve golf turizminin gelişimi kıyı alanlarının direncinin kaybolması tehlikesine yol açmaktadır. BKAY araçları bu duruma müdahale edebilmeli ve değişik çözümler önerebilmelidir.”*

Akdeniz ve Karadeniz için BKAY Envanterinin Çıkarılması

Pegaso Bölgesel Değerlendirmesi' nin ana hedeflerinden biri de farklı ülkelerdeki BKAY yönetimlerinin halihazırdaki yasal, kurumsal, politik ve parasal çerçevelerinin genel taslağını çıkarmaktır.

Ülke düzeyinde BKAY envanteri çıkarılmasında başlıca konular:

- Kıyı alanı sınırları
- BKAY ve/veya kıyı yönetmeliği
- Koordinasyon
- Kıyı bölgesinin korunması ve sürdürülebilir kullanımı
- Ekonomik etkinlikler
- Kıyı ekosistemleri, manzaraları ve kültürel mirasları
- Katılım
- Bilinçlendirme, eğitim, öğretim ve araştırma
- İzleme ve değerlendirme
- Ulusal kıyı taktikleri, plan ve programları, sınır ötesi işbirliği
- Çevresel ve stratejik değerlendirmeler
- Arazi politikası
- Ekonomik, finansal ve mali araçlar
- Doğal tehlikeler ve kıyı erozyonu
- Bilgi alışverişi ve ortak ilgiye dayanan etkinlikler

Tüm Akdeniz ve Karadeniz ülkelerine dağıtılan anket Akdeniz BKAY Protokolü'nün maddeleri doğrultusunda seçilen 16 ana konudaki 53 soruyu içeriyordu. Cevapların derlenmesi PAP/RAC (Öncelikli Eylem Programı/ Akdeniz Eylem Planı Bölgesel Etkinlik Merkezi - Priority Actions Programme Regional Activity Centre of the Mediterranean Action Plan) tarafından yapılmaktadır. Sonuçlara, Barselona Sözleşmesi taraflarınca onaylandıktan sonra çevrimiçi olarak internetten erişilebilecektir.

Cevapların analizi -soru sayısının çokluğuyla geniş kapsamı ve 26 ayrı ülkedeki yasal, kurumsal ve kültürel sistemlerin çeşitliliği gözönüne alındığında- oldukça karmaşıktır ancak araştırmacılara ve siyasetçilere uzun süre zengin bir kaynak sağlayacaktır. İlk sonuçlar şimdiden iki deniz havzasında BKAY' nin siyasal ve pratik açıdan gelişiminin anlaşılmasına önemli katkılar sağlamaktadır.

Ülkelerin gösterdiği ilgi önemli ölçüde olumludur, BKAY'ın güncel durumunu irdeleyen 53 soru ile tanımlanan konulara %43'ü tamamlanmış ya da işlevsel olarak yanıt verirken, % 25'i hazırlık aşamasında diye cevaplamıştır.

Son rakamlar bir çok olası eksiklik belirtse de bu analizlerin gösterdiği olumlu etkinlik düzeyi, göreceli konuşulduğunda tahmin edildiğinden çok daha yüksektir. Eğer BKAY Protokolü'nün Maddelerinin amacı etkin BKAY uygulamaları ise bu basit adım gerekli altyapının önemli bir kısmının ülke temelinde zaten var olabileceğini ve çabaların büyük bir kısmının coğrafi ve konusal açıkları kapamaya ve etkin uygulamaları desteklemeye yoğunlaşılması gerektiğini göstermektedir.

Karadeniz ve Akdeniz'de BKAY için Bilimsel Kapasite

Pegaso projesinin bir hedefi de kıyı ve deniz alanlarında bütünleşik politikaların geliştirilmesini desteklemek için bilimsel, politik, yönetsel ve sosyal görüş ve tavırların bir araya getirilmesidir.

Bilimsel çalışmaların gözden geçirilmesi BKAY uygulamalarındaki bilimsel ve politik boşlukların incelenmesi için iyi bir başlangıçtır. Ayrıca, böyle bir gözden geçirme çalışması araştırma kurumlarının, BKAY çalışmalarının bilimsel kapasitesinin, konu ile alakalı projelerin ve bilimsel yayınların temel bir dökümünü sağlar. Proje ortaklarından UNIGE (Geneva Üniversitesi) tarafından çeşitli internet tabanlı bibliyografik arama

motorlarında yapılan çalışma BKAY ile ilgili yayınların ve kaynak olarak gösterilen araştırmaların toplam sayısının son 20 yılda katlanarak arttığını, 1984 ve 2010 yılları arasında 511'den fazla makale yayınlandığını ortaya çıkarmıştır.

Kıyı ülkelerinde çalışan bağımsız uzmanlara gönderilen anket çalışmasıyla Akdeniz ve Karadeniz'de BKAY'ın bilimsel kapasitesi gözden geçirilmiştir. Geri gönderilen anketlerin incelenmesi anket katılımcılarının uzmanlık alanlarının çoğunlukla doğal bilimler ve teknik alanlar olduğunu göstermiştir, ve doğal olarak bu uzmanların BKAY için sosyoekonomik ve politik bilimlere doğal bilimlerden daha az önem verdikleri görülmüştür.

Bununla birlikte anket katılımcıları başarılı BKAY uygulamalarının önündeki temel sorunun paydaşların etkin katılımının ve disiplinlerarası yaklaşımların düşük düzeylerde kalması olduğunu belirtmişlerdir.

Envanter çalışması son zamanlarda yapılmış ve hala devam eden önemli kıyı ve deniz araştırma projelerini ve bunların temel ürünlerini de gözden geçirmiştir. Derlenen projeler Akdeniz ve Karadeniz kıyı bölgelerinin ekolojik, ekonomik ve sosyal özelliklerinin çeşitliliğini yansıtmaktadır.

Tüm dünyadaki iyi BKAY uygulamalarının ve edinilen tecrübelerin incelenmesi Akdeniz ve Karadeniz'in durumu için de yararlı olacaktır. IFREMER tarafından PAP/RAC için hazırlanan bilimsel envanter raporunun bir bölümü de bulgularını bu şekilde sunmaktadır.

LinkedIn ve Pegasowiki gibi internetin sağladığı olanaklardan da yararlanarak bir BKAY uzman iletişim ağının geliştirilmesi olasılığı da incelenmektedir.

Bilimsel BKAY envanter raporu, ilgilene kişi ve kurumların erişimi için Pegaso internet sitesinde yayınlanacaktır.

Pegaso Örnek Alan Çalışmaları

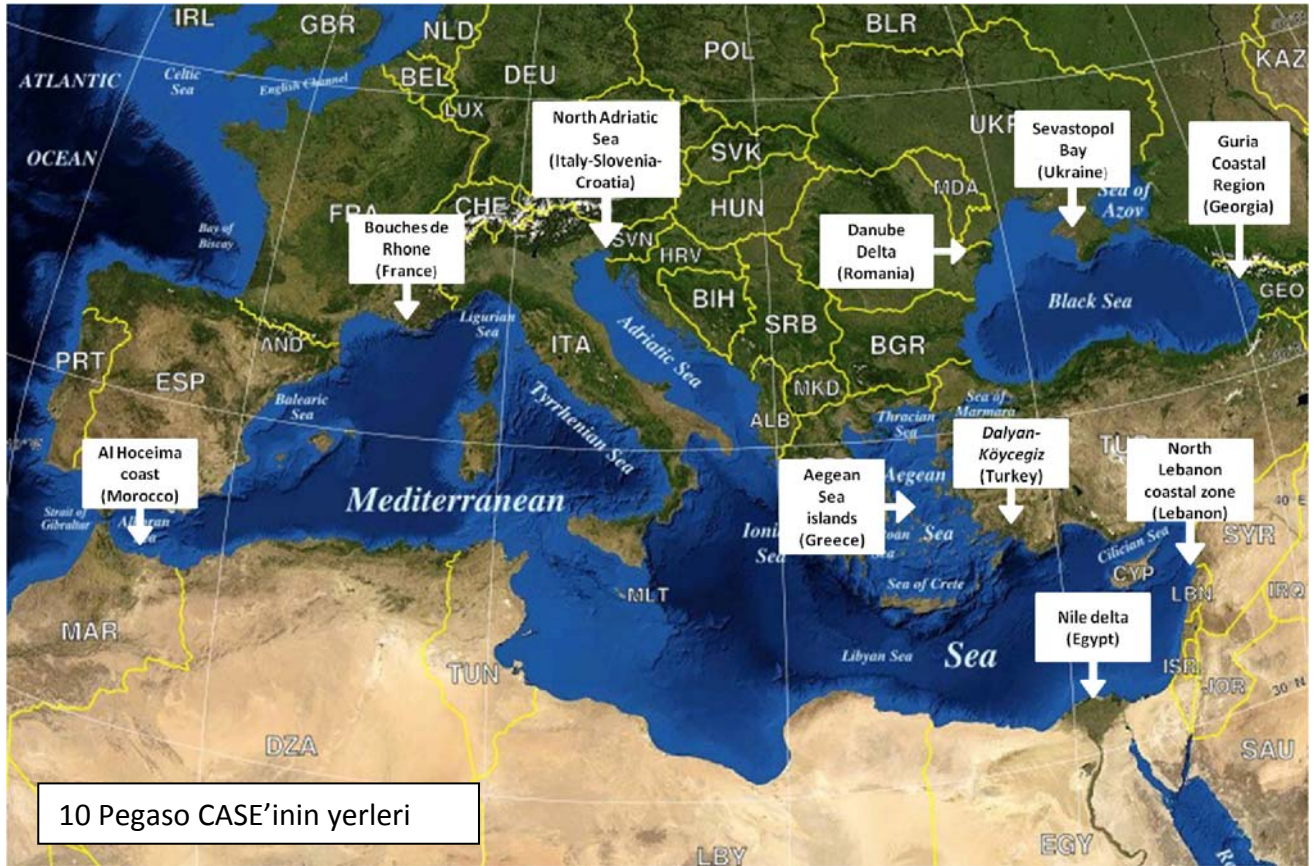
Pegaso Projesi kapsamında incelenen 10 adet İşbirlikçi Uygulama Alanı mevcuttur (Collaborative Application SitES - CASES). BKAY uygulamalarının farklı evrelerinde olan bu alanlar kıyı çevrelerinin, anahtar baskıların, boyutların ve coğrafik konumların türlü türlü kesişimini yansıtmaktadırlar. CASE'lerden 7 tanesi Akdeniz Havzası'nda (Al Hoceima kıyısı, Bouches du Rhône, Kuzey Adriyatik, Ege Adaları, Köycegiz-Dalyan ÖÇK Bölgesi, Kuzey Lübnan ve Nil Deltası) yer alırken kalan 3'ü Karadeniz ülkelerinde yer almaktadır (Tuna Nehri Deltası, Sevastopol Koyu ve Guria kıyı bölgesi).

CASE'lerin amacı proje sırasında geliştirilmiş araçların farklı mekansal ölçeklerde uygulanışını göstermek ve Akdeniz ve Karadeniz Havzaları ölçeğinde Bölgesel Değerlendirmeye katkıda bulunmaktır.

Tüm CASE'ler odaklanacakları temel kıyı sorunlarını, paydaşlarını ve hedeflerini belirlemiş, çalışma planlarını geliştirmiş bulunmaktadır. 4-11 Nisan 2011 tarihlerinde CASES ortakları Pegaso Sanal Toplantısı'na katılıp farklı yerel durumdaki değerlendirmeleri nasıl gerçekleştireceklerini ve gelecek BKAY uygulamaları için yararlı son ürünlerin nasıl sağlanacağını tartışmıştır. Katılımcılar kıyı sorunları ve bu sorunlara özel (yerel) yaklaşımlarla ilgili bilinci arttırmak için CASE'ler arasında deneyimlerin paylaşılmasına olan gereksinimin üzerinde durmuştur.

Tuna Nehri Deltası Örnek Alanı

Romanya'nın Karadeniz kıyıları 244 km boyunca uzanır ve Kuzey ve Güney kısımlar arasında belirgin farklılıklar görülür. Danube Delta Biyosfer rezervini de içeren kuzey

kıyıları boyunca (Musura Körfezi'nden Midia Burnu'na kadar, 165 km) insan kökenli etkiler göreceli olarak daha az olsa da güney kıyıları boyunca (Midia Burnu'ndan Vama Veche'ye kadar, 100 km) büyük limanlar, endüstriyel ve turistik gelişim vardır.

Delta sürekli doğal değişimlere sahne olmaktadır ve son yıllarda iklim değişikliklerinin etkileriyle karşı karşıyadır. Tüm bu düzensizliklere rağmen sulak alanlardaki biyolojik çeşitlilik hala zengindir ve bir çok alan çevre koruma bölgesi olarak belirlenmiştir.

Sahil

Sulak alan, kirlilik, ötrofikasyon

Tuna Nehri Delta'sı Avrupa'da eşsiz doğal bir alan olarak en az 14 farklı etnik guruptan 15.000 insana ev sahipliği yapmaktadır. Sosyalist rejimin çöküşünü takiben yerel

fabrikaların kapanmasından bu yana nüfusta sürekli bir azalma ve eski kentsel yapıda kademeli çözülme olmuştur. Sayısız ufak yerleşim birimi kıyı ve sulak alanlara yayılmış, yerel halk balıkçılık, su ürünleri, tarım, el işleri ve nehir taşımacılığı gibi işlerle uğraşmaktadır.

Amatör balıkçılık

Karar vericiler için zorluk, sulak alanların biyolojik çeşitliliğini ve kıyı kaynaklarını korurken çok hareketli bir ortamda ekonomik yararlar sağlamak ve yerel halkın yaşam koşullarını iyileştirmektir. Bu anlamda, Pegaso projesinin odak noktası olacak kıyı bölgeleri Sulina ve Saint Georges bölgeleridir. Şu an bu bölgeler çeşitli baskılar ve önemli sorunlarla karşı karşıyadır:

- Kanallar, nehirler ve kıyı sularına karışan **atık su nedeniyle su kirliliği,**
- Hassas ekosistemlerin **korunmasızlığı,**
- Böcek ilacı ve gübre akıntılarıyla birlikte toprak ve sulak alanın tuzlanmasına neden olan, **uygun olmayan tarım yöntemleri,**
- Özellikle Sulina kolu (kuzey) ve Sahalin kumsalı (güney) boyunca **kıyı erozyonu.**

Bölge için daha özel konular ise:

- Halkın köylere ve şehirlere ulaşım zorluğu, eski ve yıpranmış altyapının yenilenme gereksinimi,
- Yeni ekoturizm tesisleri, ufak, özel çiftlikler ve pansiyonlar yapılmasına rağmen turist sayısındaki azalma,
- Temel eğitim, kültür ve sağlık hizmetlerinin eksikliği.

Yeni inşaat alanları

Pegaso projesi kapsamında Danube Delta Ulusal Enstitüsü (DDNI) şu girişimlerle kıyı yönetimi çabalarına katkıda bulunacaktır:

- Fiziksel özellikler, güncel ve gelecekteki kullanımlar, gelişim potansiyeli, sosyoekonomik nitelikler ve paydaşlarla ilgili temel değerlendirme çalışmaları,

- Paydaş katılımı ve etkili ekosistem tabanlı yönetim için yeni yöntemler ve araçların geliştirilmesi ve denenmesi,
- Kaynaklar, güncel kullanım ve baskılar, ve yönetim seçenekleri için yeni bir CBS veritabanının geliştirilmesi,
- Güncel ve gelecekte kullanım, kirlilik kaynakları ve su kalitesi sorunları için tüm alanın (kıyı ve deniz) değerlendirilmesi,
- Olası kullanım anlaşmazlıklarını ele almak için öneriler.

Delta'nın kıyı ve deniz alanlarının uzun süreli gelişimiyle ilişkili fırsatlar ve zayıflıkları değerlendirmeyi hedefleyen Tuna Nehri Deltası CASE'i BKAY üzerine bir alıştırmadır. BKAY ve kurumsal çerçevenin temelini oluşturan yeni ulusal yönetmeliğin 2002'de çıkarılmasından bu yana kıyı yönetimi Romanya'da ilgi konusu haline gelmiştir.

Önemli paydaşların yaygın katılımı, desteği ve işbirliğiyle Tuna Nehri Deltası'nın sürdürülebilir kullanımı ve gelişimi üzerine bir rapor derlenecektir. Çevre halkının işbirliğiyle sulak alanlar, sahiller, geleneksel yerleşim yerleri ve şehir merkezlerini geliştirmek amacıyla bütünleşik mekansal plan hazırlanacaktır.

Projeye ilgili daha fazla bilgi için lütfen Prof. Francoise Breton ile şu adresten bağlantıya geçiniz:

Francoise.Breton@uab.ca